

Kolluk Uygulamalarında Drone Kullanımı

Enver KAŞLI*

Öz

Bu çalışmanın amacı drone teknolojisinin adli ve idari kolluk faaliyetlerinde kullanım alanlarını belgesel gözlem yoluyla incelemektir. Kolluk, drone kullanarak zaman ve mekân avantajı sağlayabilmekte, personel güvenliği ve olay yerindeki riskleri yönetirken daha fazla bilgiyi değerlendirebilmektedir. Drone kullanımı yeni bir teknoloji olup kolluk faaliyetlerinde kullanım alanlarıyla ilgili resmi raporlar, akademik çalışmalar belgesel gözlem yoluyla sistematik olarak incelendiğinde kolluğa kanunla verilen toplantı ve gösterilerin takibi, kamuya açık alanların izlenmesi, istihbarat, koruma, sınır güvenliği, olay yeri incelemesi, suç soruşturması görevlerinin yerine getirilmesinde kolaylık sağlayabildiğinden dolayı birçok kolluk uygulamasında kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte drone kullanımının, özel hayatın gizliliğini ihlal ettiğine dair hukuki tartışmalar devam ettiğinden dolayı kolluk uygulamalarında drone kullanılan ülkelerde konuyla ilgili düzenleme arayışı devam etmektedir. Drone teknolojisinin kolluk faaliyetlerinde kullanımı ile ilgili çalışmalar incelendiğinde drone kullanım alanlarının ve buna bağlı olarak drone üzerine eklenebilecek faydalı yüklerin çeşitliliğinin artma eğiliminde olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kolluk, Drone, İnsansız Hava Aracı, İHA.

Use of Drone in Law Enforcement

Abstract

The aim of this study is to examine the use of drone technology in judicial and administrative law enforcement activities in accordance with documentary observation. By using drones, law enforcement can provide time, space advantage, and evaluate more information while managing personnel safety and risks at the scene. Drone technology is used in many law enforcement applications because it provides convenience in the follow-up of meetings and demonstrations given to law enforcement by law, monitoring of public areas, intelligence, protection, border security, crime scene investigation, crime investigation when the official reports and academic studies on use of drone is examined in accordance with documentary observation. However, since the legal debates about the use of drones in violation of the privacy of private life continue, the search for regulation on the subject continues in countries where drones are used in law enforcement practices. When the studies on the use of drone technology in law enforcement activities are examined, it is seen that use of drone and the variety of useful loads that can be added to the drone tends to increase.

Keywords: Law Enforcement, Drone, Unmanned Aerial Vehicle, UAV.

Geliş/Received: 11. 04. 2022

Kabul/Accepted: 29. 06. 2022

*Etik Kurul İzn: Bu çalışmaya, insanlardan veri ve örnek toplamayı gerektiren, anket, inceleme, mülakat ve deney içeren çalışmalar kapsamına girmediğinden, etik kurul onay belgesi gerekmemektedir.

* Dr., Ankara Emniyet Müdürlüğü, kaslienver@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-7738-1233.

(Makale Türü: Araştırma makalesi)

Giriş

Kent güvenliğini ihlal eden suç; göç, yoksulluk, işsizlik, terörizm gibi birçok sosyal sorundan olumsuz etkilenmektedir. Kentlerde artan suç sayılarının önlenmesi ve suçla mücadelede etkinliğin artırılarak suç faillerine karşı üstünlük sağlanması amacıyla kolluk teşkilatı, teknolojik gelişmeleri yakından takip etmektedir. Teknoloji ürünü olan ve son dönemde yaygınlaşan drone kullanımı askeri faaliyetler, bilimsel araştırma, tarım, haberleşme, ticaret, afetle mücadele, medya gibi alanların yanı sıra kent güvenliği sağlamayı hedefleyen kolluk faaliyetlerini de etkilemiş olup kolluk tarafından birçok uygulamada drone kullanımına başlanmıştır (Aras, 2021: 21; Guillot, 2020: 3-11; Kavaklı, 2018: 162-163; Nakıboğlu, 2020: 288-292; Şin ve Kadioğlu, 2019: 213).

Birçok ülkede kolluk teşkilatları, idari ve adli kolluk faaliyetlerinde drone kullanmaktadır. Drone kullanımı, kolluğun hali hazırda ifa ettiği trafik denetimi, toplantı ve gösterilerin takibi, kamuya açık alanların izlenmesi, istihbarat, sınır güvenliğini sağlamak gibi görevlerine yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır. Kolluk, drone kullanarak zaman ve mekân avantajı sağlayabilmekte, personel güvenliği ve olay yerindeki riskleri yönetirken daha fazla bilgiyi değerlendirebilmektedir. Medyada yer alan haberlerde drone destekli trafik denetimi, arama kurtarma çalışmaları gibi birçok kolluk faaliyetinde drone kullanımından bahsedilmektedir.

Kolluk teşkilatlarının, suçla mücadelede kolaylık ve üstünlük sağlayacak teknolojileri kullanma gayreti içinde olduğu bilinen bir gerçektir. Bir teknolojinin kolluk uygulamalarında kullanılabilmesi için sadece teknolojinin faydalı olması yeterli olmayıp bu teknolojinin kullanımına izin veren kanuni düzenleme bulunması şarttır. Başka bir ifadeyle kolluk uygulamaları, temel hak ve hürriyetleri sınırlandırabildiğinden dolayı drone teknolojisinin, kolluk tarafından kullanımı kanuna dayanması gerekmektedir. Bu çalışmada yeni bir teknoloji olan kolluk faaliyetlerinde drone kullanım alanlarıyla ilgili çeşitli belgeler, belgesel gözlem veya belgesel tarama yoluyla sistematik olarak ele alınmaktadır. Yeni ve gelişmekte olan bir konu olan drone kullanımıyla ilgili yetkili idare tarafından açıklanan raporların, drone kullanımını hukuki ve teknik açılardan inceleyen farklı akademik çalışmaların ve medyada yer alan haberlerin belgesel gözlem yoluyla incelenmesi konuyla ilgili mevcut durumun daha iyi anlaşılmasını sağlayabilmektedir (Duverger, 2002: 96-99). İlk olarak kolluk faaliyetlerinde drone kullanımıyla ilgili çalışmalardan faydalanılarak drone kullanılacak kolluk uygulamaları incelenecek, ardından kolluk uygulamalarında drone kullanımına ilişkin kanuni durum değerlendirilecektir.

Drone Kullanımı İle İlgili Temel Hususlar

Drone kavramı yerine insansız hava aracı (İHA), insansız hava aracı sistemi gibi farklı kavramlar kullanılabilirdiği gibi bu kavramların ortak bir tanımı olmayıp farklı tanımlar yapılmaktadır (Yılmaz, 2022: 4). Uzaktan yönetilebilen insansız hava araçları, bir arı boyutundan uçak boyutuna kadar büyüklüğü değişebilmektedir (Karaağaç, 2014: 192-193; Şin ve Kadioğlu, 2019: 213; Yılmaz, 2022: 8-10). Kanuni

tanımlamaya göre “çeşitli veri linkleri ile uzaktan uçurulan, üzerine silahlı veya silahsız faydalı yükler takılabilen, havadan ağır, yapısal olarak rijit ve sert, manuel veya otomatik olarak iniş ve kalkış yapabilen, sınıfı ilgili bakanlık tarafından tescil edilen hava araçlarını” ifade etmektedir (375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek m. 19). Bu çalışmada drone, küçük boyutlu insansız hava araçlarını ifade etmektedir.

Drone kullanımı, kolluğa birçok fayda sağlayabilmektedir. Drone kullanımının ilk faydası hava aracında bir pilota ihtiyaç olmamasıdır. Drone operatörleri, olay yerine fiziki olarak gitmelerine gerek kalmadan değişen uzaklıklardan gözetleyebilmekte veya müdahalede bulunabilmektedir. Taşınabilir olması ve çok küçük boyutlarda bile üretilebilmesinden dolayı drone, kapalı alanlarda personelin güvenliğine risk oluşturan olay yeri gibi tehlikeli alanların kontrolünü kolaylaştırabilmektedir. Bununla birlikte drone teknik olarak sınırlı bir hava aracıdır. Drone uçuşu için hava koşullarının uygun olması gerektiği gibi havada kalma süresi ve elde edilecek verilerin kalitesi de drone maliyetine bağlı olarak değişebilmektedir (Kavaklı, 2018: 161-163). Hali hazırda kolluk kuvvetlerinin havacılık faaliyetlerinin odağında bulunan helikopterlerin satın alma, bakım, yakıt, pilot eğitimi gibi masraflarının yüksek olması karşısında drone kullanımının sağlayacağı tasarruflar, kolluk uygulamalarında köklü değişimlere gidilebileceğini göstermektedir.

Kolluk uygulamalarında drone kullanımı, özel hayatın gizliliğini ihlal etme potansiyeli bulundurmasından dolayı temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeler drone kullanımı için de geçerlidir. Drone kullanımı, özel hayatın gizliliği hakkına bir müdahale olarak kabul edildiğinde bu müdahalenin hukuka uygun olması için meşru amaca yönelik olması, kanuna dayanması ve ölçülülük ilkesine uygun olması gerekmektedir (Abanoz, 2015: 73-77; Zwickle, Farber ve Hamn, 2018: 112). Kolluk drone kullanırken kendine kanunla verilen suç önleme ve suç soruşturması görevlerini yerine getirmeyi amaçlamalıdır. Drone kullanımı; düşme, kaza, başkasına zarar verme gibi tehlikeler (Kavaklı, 2018: 166) içerdiği için bu araçların kullanımına yönelik özel kanuni düzenlemelere ve eğitilmiş personele de ihtiyaç bulunmaktadır. Hukuk devleti ilkesi gereği kolluk yetkileri kanuna dayanması gerekir (Hafızoğulları, 1995: 568). Drone kullanımıyla ilgili yapılacak kanuni düzenlemelerin bir yönü sivil havacılıkla ilgiliyken diğer yönü kolluğun yetkileriyle ilgilidir. Sivil havacılıkla ilgili düzenlemeler hava trafik güvenliğini sağlamayı amaçlarken kolluk yetkileriyle ilgili düzenlemeler, kolluğun temel hak ve hürriyetleri hangi koşullarda sınırlandırabileceğini belirlemektedir. Drone kullanımı, kolluğa uçuş ve gözetleme yeteneklerinin yanı sıra başka faydalı yüklerin taşınmasını da sağlamaktadır. Kamera, mikrofon, megafon, ölümcül olmayan zor kullanma silahları, lazer, ışık, sensör, kimyasal alıcılar, yüz tanıma sistemleri gibi çeşitli faydalı yükler drone tarafından taşınabilmektedir (Engberts ve Gillissen, 2016: 99; Yılmaz, 2022: 6). Drone tarafından taşınacak faydalı yükün niteliğine göre sınırlandırılacak temel hak ve hürriyetler değişebilecektir. Drone kullanımıyla ilgili tartışmalarda özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin toplanması öne çıkmaktadır (Reid, 2014: 5). Dolayısıyla ölçülülük ilkesi gereği kamu düzeni ve temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması arasında dengenin gözetilmesi gerekmektedir.

Farklı Kolluk Uygulamalarında Drone Kullanımı

Kolluk faaliyetleri trafik denetimi, toplantı ve gösterilerin takibi, kamuya açık alanların izlenmesi, istihbarat, koruma, sınır güvenliği, olay yeri incelemesi, suç soruşturması gibi farklı mevzuatlar tarafından verilmiş görevleri kapsamaktadır. Drone teknolojisi, kolluğa kanunla verilen bu görevlerin yerine getirilmesinde birçok kolaylık sağlayabildiğinden dolayı en basitinden en zoruna kadar birçok kolluk uygulamasında kullanılabilir. Medyada yer alan haberlere göre birçok yabancı ülkede olduğu gibi Türkiye’de de kolluk uygulamalarında drone kullanıldığı görülmektedir. İçişleri Bakanlığı bütçe sunumunda yer alan bilgilere göre 2021 yılı Kasım ayı itibarıyla kolluk kuvvetlerinde 52’si silahlı olmak üzere 79 İHA ve İnsanlı Keşif Uçağı (İKU), 3.122 mini drone bulunmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2021: 48). Drone teknolojisinin kullanılacağı alana bağlı olarak sahip olması gereken kamera, sensör, ölümcül olmayan silah ve benzeri faydalı yükler değişebilmektedir.

Drone kullanımının, özel hayatın gizliliğini ihlal ettiğine dair hukuki tartışmalar devam ettiğinden dolayı kolluk uygulamalarında drone kullanılan ülkelerde drone kullanımına ilişkin hukuki düzenleme yapılmaya çalışılmaktadır (Yılmaz, 2022: 27-37; Reid, 2014: 19). Kolluk uygulamalarına katkı sağlayan her yeni teknolojiyle birlikte teknolojinin kullanımına ilişkin hukuki tartışmalar yaşanmakta, özellikle hızlı gelişen teknolojiyle ilgili kanuni düzenlemeler yapılması belirli bir zaman gerektirebilmektedir (Engberts ve Gillissen, 2016: 96; Zwickle, Farber ve Hamn, 2018: 109). Ülkemizde drone kullanımının kolluğa sağladığı üstünlüklerin kamuya faydalı olduğu bilinmesine rağmen kolluğa, açıkça drone kullanma yetkisi veren kanuni düzenleme bulunmaması önemli bir eksiklik olarak ifade edilmektedir. Mevzuat veri tabanında yapılan araştırmada kolluk faaliyetlerinde İHA ile ilgili görev alan personele ödenecek tazminatların 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 19’uncu maddesinde düzenlendiği görülmekteyse de bahsedilen maddede İHA kullanımına ilişkin herhangi bir hüküm yoktur ve İHA tanımının küçük drone kapsayıp kapsamadığı da anlaşılamamaktadır. Drone üzerinde farklı yükler olsa bile diğer faydalı yüklerin yanı sıra kameralar aracılığıyla görüntüleme yapılmaktadır. Drone üzerine yerleştirilen kameralarla uçuş esnasında elde edilen görüntüler, yerdeki kolluk personeline aktarılmaktadır. Nitekim doğrudan drone kullanımı yerine kolluğun görüntü toplama ve işleme yetkisiyle ilgili genel bir kanuni düzenleme de bulunmaması Kent Güvenlik Yönetim Sistemleri (KGYS) üzerinden tartışılmaya devam etmektedir (Abanoz, 2015: 66; Karakehya, 2009: 346; Şahin ve Göktürk, 2020: 398; Şen, 2019). Genel düzenlemelerle ilgili tartışmalardan farklı olarak kolluğu ilgilendiren bazı özel uygulamalarla (teknik araçlarla izleme, toplantı ve gösteri yürüyüşlerini izleme) ilgili kanunlarda kolluğa görüntü ve ses kaydetme yetkisi verilmektedir.

Kolluk tarafından drone kullanılabilir alanları kamusal ve özel alanlar olarak, kullanım hedefini belirli bir kişi ve genel izleme, kolluk faaliyetlerini adli ve idari kolluk olarak ayırmak mümkündür. Kamusal alanlar; park, yol, arazi gibi dış alanları; özel alanlar ise konut, işyeri, depo gibi belirli sınırları olan özel alanları ifade etmektedir. Drone ile yapılacak izleme belirli bir kişiyle (bu kişinin kimliğinin bilinmesi zorunlu değildir) ilgili olabileceği gibi herhangi özel bir kişiyi hedeflemeyen genel izleme de olabilmektedir.

Kolluk faaliyetleri adli ve idari kolluk faaliyetleri olarak ayrıldığı için drone kullanımı da adli veya idari kolluk kapsamında kalabilmektedir. Drone kullanım alanı, kullanım hedefi ve kolluk uygulamasının hukuki niteliği olayla ilgili uygulanacak hükümlerin belirlenmesinde önem taşıdığından dolayı aşağıda belirtilen uygulamalarda veya diğer uygulamalarda drone kullanımıyla ilgili sınırları doğru belirlemek gerekmektedir.

Kullanım Yeri-Amacı	Kullanım Alanı (Kamusal-Özel Alan)	Kullanım Hedefi (Belirli Bir Kişi -Genel İzleme)	Hukuki Niteliği (Adli Kolluk-İdari Kolluk)
İlk Ekip Yerine Drone Kullanımı	Genel Olarak Kamusal Alan	Genel Olarak Belirli Bir Kişi	Genel Olarak Adli Kolluk
Olay Yeri İnceleme veya Keşif Amaçlı Drone Kullanımı	Genel Olarak Kamusal Alan	Genel Olarak Belirli Bir Kişi	Genel Olarak Adli Kolluk
Trafik Denetimlerinde Drone Kullanımı	Genel Olarak Kamusal Alan	Belirli Bir Kişi/Genel İzleme	Genel Olarak İdari Kolluk
Kalabalık Faaliyetleri İzlemede Drone Kullanımı	Genel Olarak Kamusal Alan	Belirli Bir Kişi/Genel İzleme	Adli Kolluk-İdari Kolluk
Koruma Hizmetlerinde Drone Kullanımı	Genel Olarak Kamusal Alan	Belirli Bir Kişi/Genel İzleme	Adli Kolluk-İdari Kolluk
Yoğun Suç İşlenen Yerlerin ve Aranılan Kişilerin Kontrolünde Drone Kullanımı	Genel Olarak Kamusal Alan	Belirli Bir Kişi/Genel İzleme	Adli Kolluk-İdari Kolluk
Sınır Güvenliği Amaçlı Drone Kullanımı	Genel Olarak Kamusal Alan	Belirli Bir Kişi/Genel İzleme	Adli Kolluk-İdari Kolluk
Takip ve Geniş Alanları Tarama Amaçlı Drone Kullanımı	Genel Olarak Kamusal Alan	Belirli Bir Kişi/Genel İzleme	Adli Kolluk-İdari Kolluk
Kapalı Alan Arama Uygulamalarında Drone Kullanımı	Genel Olarak Özel Alan	Genel Olarak Belirli Bir Kişi	Genel Olarak Adli Kolluk
Teknik Araçlarla İzleme Tedbirinde Drone Kullanımı	Genel Olarak Kamusal Alan	Genel Olarak Belirli Bir Kişi	Genel Olarak Adli Kolluk
Bilgi Toplama Amaçlı Drone Kullanımı	Genel Olarak Kamusal Alan	Belirli Bir Kişi/Genel İzleme	Genel Olarak İdari Kolluk
Zor Kullanma Aracı Olarak Drone Kullanımı	Genel Olarak Kamusal Alan	Genel Olarak Belirli Bir Kişi	Adli Kolluk-İdari Kolluk
Suçlu Drone Saldırılarına Karşı Savunma Amaçlı Drone Kullanımı	Genel Olarak Kamusal Alan	Genel Olarak Belirli Bir Kişi	Adli Kolluk-İdari Kolluk

Şekil: Kolluk faaliyetlerinde drone kullanımının sınıflandırılması

İlk Ekip Yerine Drone Kullanımı

Kolluğu ilgilendiren olaylarda, olay yerine ilk ulaşan kolluk personeline ilk ekip denilmektedir. İlk ekibin toplayacağı bilgiler doğrultusunda takviye ekipler görevlendirilebilmekte, olayın özelliklerine göre farklı kamu kurumları ile koordine kurularak yeni tedbirler alınabilmektedir. Trafik sıklığı, olay yerine ulaşmanın zor olduğu durumlarda ilk ekibin olay yerine ulaşması zorlaşabildiğinden dolayı kolluğun olayı kontrol altına alması da gecikebilmektedir. İlk ekibin, adli olaylarda suç faillerinin ve delillerin tespitinde de önemli bir rolü bulunmaktadır. Suç işlendikten sonra geçen her an, olayla ilgili delillerin kaybolma ve zarar görme ihtimalini artırabildiğinden dolayı işlenmiş bir suçtan haberdar olan kolluk personelinin zaman

kaybetmeden olay yerini korumaya çalışması gerekir. Böyle durumlarda drone kullanmak zaman ve mekân açısından kolluğa avantaj sağlayabilmektedir.

Olay Yeri İnceleme veya Keşif Amaçlı Drone Kullanımı

Olay yeri incelemesi, bir suç işlendikten sonra delillerin bulunması ve toplanması amacıyla olay yerinde kolluk tarafından yapılan araştırma işlemidir. Olay yerinden toplanan delillerle, kolluğun suç soruşturmasıyla ilgili sahip olduğu mevcut bilgilerin doğruluğu kontrol edilirken suça ilişkin başka detaylar aydınlatılmaya çalışılmaktadır. Olay yeri incelemesi yapılmaması veya gecikme yaşanması olay yerindeki bulguların kaybolmasına neden olabileceğinden ve bazı suç soruşturmalarında olay yeri incelemesinin, suçun aydınlatılması için zorunlu olduğu dikkate alındığında uzaktan yönetilebilen drone, değişen mesafelere gidebildiğinden dolayı terör riskinin yüksek olduğu veya yol olmayan kırsal alanlarda kullanılabilir. Kış mevsimi, gece vakti, ormanlık alan vb. nedenlerle ulaşım imkânı olmayan başka yerlere, uzman personelin olay yeri incelemesi yapması fiilen mümkün olmadığı durumlarda da drone kullanılması, olay yeri incele işlemine katkı sağlayabilmektedir (Engberts ve Gillissen, 2016: 105). Bazı durumlarda olay yerinde kolluk personelinin tehlikeye atacak kimyasal ve biyolojik tehditler, patlayıcı maddeler gibi tehlikeler bulunması durumunda da olay yerinin ilk halini kayıt altına almada drone kullanmak mümkündür. Hali hazırda el yapımı bombaları etkisiz hale getirmek için kullanılan lazer silahlı Eren adlı drone örnek verilebilir (İçişleri Bakanlığı, 2021: 13). Olay yeri incelemesiyle benzer risklerin bulunduğu durumlarda keşif işlemi de drone kullanılarak yapmak mümkündür.

Trafik Denetimlerinde Drone Kullanımı

Trafik denetimlerinde motorlu taşıt kullananların trafik kurallarına uyup uymadıkları kontrol edilmektedir. Trafik kurallarını ihlal edenler, trafik güvenliğini tehlikeye atmakla birlikte maddi hasarlı, yaralamalı veya ölümlü kazalara neden olabilmektedir. Önleyici kolluk faaliyetlerinin önemli bir kısmını trafik denetimleri oluşturmaktadır. Trafik denetimlerinde drone; trafik sıklığının kontrolü, trafik kazalarında olay yerinin tespiti, trafiği etkileyen afetlerin tespiti gibi amaçlarla kullanılabilir gibi trafik kolluğu tarafından yapılan denetimlerde de faydalanılabilmektedir (Aras, 2021: 29-30; Engberts ve Gillissen, 2016: 110). Trafik kolluğu tarafından hız kontrolü, emniyet kemeri takma, cep telefonu kullanmama, emniyet şeridini kullanmama, kask kullanmama, geçmenin yasak olduğu yerlerden geçmeme gibi trafik kurallarına aykırılıkların tespitinde drone kullanımı mümkündür. Trafik denetimlerinde tespit edilen ihlallere uygulanan yaptırımların hukuka uygun olması için idarenin bilgilendirme yükümlülüğüne uygun olarak trafik denetimi yapılacak güzergahlara uygun levhalar ile uyarı yapılarak denetim yapılması gerekmektedir (Engberts ve Gillissen, 2016: 97; Gazetecilikle ilgili benzer değerlendirmeler için bkz. Kavaklı, 2018: 167). Bu noktada Yargıtay 7. Ceza Dairesi 2014/2954 Esas ve 2014/14281 Karar sayılı kararındaki radar levhasıyla ilgili değerlendirmelerin drone kullanımı için de geçerli olabileceği değerlendirilmektedir. Bahse konu kararın gerekçesinde şöyle denilmektedir:

“...hukuk devletinin bir erki olan idarenin görevi, öncelikle bireylerin kuralları ihlal etmesini bekleyip cezalandırma yoluna gitmesi değil, kurallara uygun davranma düzeyini ve

alışkanlığını geliştirmek olmalıdır. Bu husus “iyi idare ilkelerinin” de bir gereğidir. Keza idarenin (Yürütmenin) iyi idare ilkeleriyle bağlı olması da hukuk devletinin bir gereğidir... Öncelikle kişilerin can ve mal güvenliğini sağlamak amacıyla yapılması gereken trafik denetimlerini, yol kullanıcılarına ceza vermek amacıyla bilgilendirme yapmadan kural ihlali yapmasını beklemek, trafik kurallarının konuluş amacına uygun olmadığı gibi araç sürücülerine tuzak kurulması anlamına gelecektir ki bu durum, çağdaş hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmaz ve kabul edilemez...”.

Kalabalık Faaliyetleri İzlemede Drone Kullanımı

Toplantı, gösteri yürüyüşü, spor müsabakaları, konserler gibi sosyal faaliyetlere çok sayıda insan katılmaktadır. Kalabalık tarafından suç işlenmesi, kalabalık içinde suç işlenmesi, terör saldırıları gibi güvenlik risklerinden dolayı kalabalık faaliyetlerin güvenliğinin sağlanması için kolluk tarafından özel tedbirler alınmaktadır. Kalabalık toplanırken ve dağılırken kullanılacak güzergahlar ve araç trafiğine kapalı yolların bariyerlerle belirlenmesi, faaliyet alanına girmeden önce üst araması yapılması, suç teşkil edebilecek olaylarla ilgili görüntü ve ses kaydı yapılması bu tedbirlerden bazılarıdır. Kalabalığın bulunduğu faaliyet alanında kolluk personelinin hareket kabiliyeti sınırlı olduğundan dolayı bu faaliyetlerde drone aracılığıyla izleme yapmak mümkündür (Engberts ve Gillissen, 2016: 101). Etkinlikteki katılımcı sayısının takibi, etkinliğin büyüklüğü, katılımcıların hareketlerini drone ile izlenebilmektedir. Drone ile yapılacak canlı izleme sayesinde görevli kolluk amirleri; kalabalık yönetiminde bariyerlerin konulacağı yerler, grupların yönlendirileceği güzergahların belirlenmesiyle ilgili daha doğru kararlar alabilmektedir. Kalabalığın bir kısmının suç işlemeye başlaması halinde gruba yeni katılımların engellenmesi içinde izleme faydalı olabilmektedir. 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu m. 11’e göre toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılanların ses ve görüntülerinin kolluk tarafından delil tespit etmek amacıyla kayıt altına alınabileceği düzenlenmektedir.

Koruma Hizmetlerinde Drone Kullanımı

Kolluk faaliyetleri içinde koruma hizmetleri önemli bir yer tutmaktadır. Devlet büyükleri, önemli binalar ve tesisler kolluk tarafından korunmaktadır. Koruma hizmetleri ifa edilirken kolluk; kamera, x-ray, kapı detektörü, şifreli kapılar, sinyal kesiciler, telsiz haberleşmesi gibi teknolojik imkanlardan faydalanmaktadır. Genel kolluğun yanı sıra özel güvenlik görevlileri tarafından da tarihi binalar, havaalanı, boru hattı, stadyum gibi önemli bina ve tesisler korunmaktadır. Koruma hizmetlerinde tehdit oluşturan durum veya kişinin; korunan kişi, bina veya tesisten uzakta tespit edilerek müdahalede bulunulması birçok tehdidi ortadan kaldırmaktadır. Bu açıdan bakıldığında drone üzerine kamera, role, sinyal kesici gibi farklı faydalı yükler yüklenerek tehditlerin uzak mesafede etkisizleştirilmesi sağlamak amacıyla koruma hizmetlerinde kullanımı mümkündür (Engberts ve Gillissen, 2016: 108).

Yoğun Suç İşlenen Yerlerin ve Aranılan Kişilerin Kontrolünde Drone Kullanımı

Yerleşim alanlarının bazı kısımlarında, diğer kısımlara göre belirli suçlar daha fazla işlenebilmektedir. Yoğun suç işlenen bölgelerin kontrolü için kolluk tarafından bu bölgelere daha fazla

kolluk personeli görevlendirilmekte, sabit ve sürekli kayıt yapabilen kameralar kurularak kontrol sağlanmaya çalışılmaktadır. Kolluk personelinin görünürlüğü ve sabit kameralar aracılığıyla elde edilen görüntüler, belirli düzeyde caydırıcılık sağlamasına rağmen suç failleri, daha az görülen veya henüz kolluk tarafından fark edilmeyen alanları tercih ederek yakın bölgelerde suç işlemeye devam edebilmektedir (Abanoz, 2015: 39). Yoğun suç işlenen yerlerin kontrolünde ve aranan kişilerin tespit edilmesinde değişen saat ve mekanlara yönelik özel yazılımlarla ve yüksek çözünürlüklü kameralarla donatılmış drone devriyeleri ile takip ve tespit yapılabilmektedir (Engberts ve Gillissen, 2016: 102, 106; Yılmaz, 2022: 6).

Sınır Güvenliği Amaçlı Drone Kullanımı

Ülkede iç güvenliğin sağlanması sınır güvenliğinden geçmektedir. Sınırlarda göçmen, sigara, akaryakıt, uyuşturucu gibi birçok kaçakçılık suçları, terör örgütü üyelerinin sızması, istenmeyen yabancıların kontrolsüz geçişi gibi güvenlikle ilgili birçok risk bulunmaktadır. Sınırların genişliği ve coğrafi koşulların zorluğu dikkate alındığında sınır güvenliğini sağlamak için daha fazla kolluk personeli yerine daha ileri teknoloji kullanılmasında fayda olduğu açıktır. Drone sınır güvenliği amaçlı şüpheli kişileri ve durumları izlemek için kullanılabilir (Marin, 2016: 116).

Takip ve Geniş Alanları Tarama Amaçlı Drone Kullanımı

Kaçan kişiler ve araçları takip etme ve geniş alanları tarama amaçlı drone kullanılabilir. Geniş alanların taranmasına kayıp kişiler veya uyuşturucu madde ticaretini tespitinde ihtiyaç duyulabilmektedir. Kayıp kişiler, yakınları tarafından nerede olduğu bilinmeyen yetişkin veya çocuklardır. Kayıp kişilerin ormanlık alan veya kırsal bölgeler gibi çok fazla insan bulunmayan bir bölgede olma ihtimali varsa veya geniş alanlarda uyuşturucu madde üretimi için kenevir, haşhaş vb. yetiştirilip yetiştirilmediğini tespit etmek için hızlı bir şekilde tarama için termal kamera yüklü drone kullanmak mümkündür (Aras, 2021: 31; Engberts ve Gillissen, 2016: 105, 109).

Kapalı Alan Arama Uygulamalarında Drone Kullanımı

Delil toplamak için kolluk, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda (CMK) (m. 116 vd.) belirlenen usule uygun olarak arama işlemi yapabilmektedir. Suç oluşturan olayın faili yakalanamamışsa failin yakalanması için de arama işlemi yapılabilmektedir. Makul şüphe olması koşuluyla arama işlemi kapsamında üst, eşya, konut veya başka yerler aranabilmektedir. Kapalı alan olarak tarif edilebilecek konut, işyeri, depo gibi yapılarda yapılacak arama, kolluk personeli açısından birçok risk taşımaktadır. Yakalanmamak veya delilleri karartmak amacıyla suç şüphesi altında bulunanlar ve bunlara yardım edenler kolluğa silahla direnebilmektedir. Çok sayıda kolluk personelinin dar bir alana aynı anda girmesi tehlikeyi daha da artırabilmektedir. Kapalı alanlarda kolluk personelinin güvenliğini sağlamak amacıyla drone kullanmak mümkündür. Böylece kapalı alan içinde veya çevresinde herhangi biri olup olmadığı, bulunan kişilerin silahlı olup olmadığı veya kaç kişi oldukları, kaçma durumunda yapılacak takip kolaylaşabilmektedir (Aras, 2021: 29).

Teknik Araçlarla İzleme Tedbirinde Drone Kullanımı

Teknik araçlarla izleme tedbiri; kanunda sayılan suçlarla ilgili şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenerek ses veya görüntü kaydı alınabilmesidir. Bu tedbirin kişinin konutunda uygulanması yasaktır. Teknik araçlarla izleme tedbiriyle delil toplanabilmesi için hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde savcı kararı gerekmektedir. Tedbirin ne kadar süreyle uygulanacağı da karar da belirtilmektedir (CMK m.140). Bir suç soruşturması kapsamında şüphelinin belirtilen yerlerdeki faaliyetlerini izlemek için drone kullanımı mümkündür (Baude ve Stern, 2016: 1883; Engberts ve Gillissen, 2016: 106).

Bilgi Toplama Amaçlı Drone Kullanımı

Bilgi toplamak, kolluk faaliyetlerinin merkezindedir (Engberts ve Gillissen, 2016: 99). Ham bilginin çeşitli aşamalardan geçerek istihbarata dönüşmesi sürecini anlatan istihbarat çarkının ilk aşamasında bilgi toplama faaliyetleri bulunmaktadır. Kolluk istihbarat amaçlı bilgi toplarken birçok yöntemden faydalanabilmektedir. Özellikle kırsal alanlarda terörle mücadele alanında kolluk tarafından bilgi toplama amaçlı drone kullanılabilir. Drone; kamera aracılığıyla görüntü, mikrofon aracılığıyla ses, koklayıcı aracılığıyla koku, termal kameralarla ısı, patlayıcı madde tespit edebilmektedir (Engberts ve Gillissen, 2016: 97). Drone aracılığıyla toplanan veriler, drone uçuşu esnasında veya sonraki bir süreçte varsa başka kaynaklardan gelen bilgilerle de zenginleştirilerek istihbarata dönüştürülmektedir. Drone aracılığıyla bilgi toplama faaliyetleri, yüksek riskli uygulamalar öncesinde kolluk personelinin güvenliğinin sağlanmasına katkı sağladığı gibi uzun süreli keşif ve gözetlemelere de imkân vermektedir.

Zor Kullanma Aracı Olarak Drone Kullanımı

Zor kullanma yetkisi, kolluğa görevi esnasında direnenlere karşı direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnmeyi sona erdirecek şekilde bedenî kuvvet, maddî güç ve silah kullanabilmesidir. Zor kullanma yetkisine hem adli hem idari kolluk faaliyetlerinin hukuka uygun olarak yürütülebilmesi amacıyla kişiler veya eşya üzerinde direnişi kırmak amacıyla başvurulabilmektedir. Zor kullanma yetkisi, temel hak ve hürriyetleri sınırladığından dolayı kanunilik ilkesi gereği kolluk tarafından kullanılan zor kullanma araçları kanunla belirlenmektedir. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu m.16'ya göre zor kullanma aracı olarak kelepçe, cop, basınçlı ve/veya boyalı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fizikî engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçları ile ateşli silahlar sayılmaktadır. Drone üzerine faydalı yük olarak zor kullanma araçları içinde sayılan biber gazı, lastik top, plastik mermi, aromatik kokular, rahatsız edici ışıklar ve sesler üretebilen araçlar yüklenerek davranış etkileyebileceği de söylenmektedir (Engberts ve Gillissen, 2016: 103-105; Scharf, 2019: 8; Vachtsevanos ve Valavanis, 2015: 100).

Suçlu Drone Saldırılarına Karşı Savunma Amaçlı Drone Kullanımı

Drone teknolojisi kolluk personeline birçok fayda sağladığı gibi suç failleri tarafından suç işlemek için de kullanılabilir. Failler drone kullanarak; yaralama, kişisel verileri hukuka aykırı olarak elde etme, özel hayatın gizliliğini ihlal, terör gibi birçok suçu işleyebilmektedir. Suç işlemek amacıyla kullanılan

drone uçuşunu sonlandırmak için kolluk tarafından drone savunma sistemi olarak drone kullanımı mümkündür. Kolluk; radar, kamera, mühimmat veya ağ ile yüklü drone kullanarak suçlu drone uçuşunu sona erdirebilmektedir (Engberts ve Gillissen, 2016: 111; Genç ve Erciyes, 2020: 39-40; Sütçüoğlu ve Alay, 2019: 6-7).

Sonuç

Kolluk teşkilatlarının, suçla mücadelede kolaylık ve üstünlük sağlayacak teknolojileri kullanma gayretinden dolayı birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de kolluk teşkilatları, idari ve adli kolluk faaliyetlerinde drone kullanmaktadır. Drone teknolojisi; kolluğa kanunla verilen toplantı ve gösterilerin takibi, kamuya açık alanların izlenmesi, istihbarat, koruma, sınır güvenliği, olay yeri incelemesi, suç soruşturması görevlerinin yerine getirilmesinde birçok kolaylık sağlayabildiğinden dolayı en basitinden en zoruna kadar birçok kolluk uygulamasında kullanılabilir. Drone kullanım alanı, kullanım hedefi ve kolluk uygulamasının hukuki niteliği olayla ilgili uygulanacak hükümlerin belirlenmesinde önem taşımaktadır.

Kolluk uygulamalarına katkı sağlayan her yeni teknolojiyle birlikte teknolojinin kullanımına ilişkin hukuki tartışmalar yaşanmakta, teknolojiyle ilgili kanuni düzenlemeler yapılması belirli bir zaman gerektirebilmektedir. Yapılacak düzenlemede temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeler olan meşru amaca yönelik olma, kanuna dayanma ve ölçülülük ilkesine uygun olarak kaza-kırım olaylarında kolluk personelinin sorumluluğu, drone aracılığıyla elde edilen verilerin hangi koşullarda işleneceği, ne kadar süre saklanacağı, kimlerle paylaşılacağı ve kullanımına ilişkin sınırlar gibi hususların belirlenmesi gerekmektedir. Kolluk uygulamalarında drone kullanımı zaman içinde gelişme eğiliminde olduğu dikkate alındığında drone üzerine yüklenecek faydalı yükler, görüntü işlemeyle ilgili yeni yazılımların kullanılması gibi konularda da idareye takdir hakkı verilmesinde fayda bulunduğu değerlendirilmektedir. Sonuç olarak drone kullanımının sağladığı üstünlükler ve drone üzerine eklenebilecek faydalı yüklerin çeşitliliği kolluk uygulamalarında köklü değişimlere gidilebileceğini göstermektedir.

Kaynakça

- Abanoz, B. (2015). *Kamusal alanda kameralı gözetlemenin suçun önlemedeki etkisi ve elde edilen delillerin hukuka uygunluğu sorunu* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aras, B. B. (2021). Kentsel güvenlik sorununun çözümünde yeni bir yöntem: insansız hava aracı (İHA). *Akademik İzdüşüm Dergisi*, 6 (1), 19-39.
- Baude, W. ve Stern, J. Y. (2016). The positive law model of fourth amendment. *Harvard Law Review*, 129(6), 1823-1889.
- Duverger, M. (2002). *Metodoloji Açısından Sosyal Bilimlere Giriş* (Türkçesi: Ünsal Oskay), 6. Basım, Ankara: Bilgi Yayınevi.

- Engberts, B. ve Gillissen, E. (2016). Policing from above: drone use by the police, B. Custers (Ed.), *The future of drone use opportunities and threats from ethical and legal perspectives* kitabı içinde (s. 93-114), Springer.
- Genç, Y. M. ve Erciyes, E. (2020). İnsansız hava araçları (İHA) tehditleri ve güvenlik yönetimi. *Türkiye İnsansız Hava Araçları Dergisi*. 2 (2), 36-42.
- Guillot, G. (2020). A multi-industry examination of drone use: how the regulatory environment and public perception issues shape the ability of end users to leverage uncrewed aircraft systems. *Journal Of Drone Law And Policy*, 1, 1-27.
- Hafizoğulları, Z. (1995). İnsan hakları, polis görevi ve yetkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 44 (1-4). 564-585.
- İçişleri Bakanlığı. (2021, Ocak). 2022 bütçe sunuşu, Erişim Adresi: https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/icerikYonetimi/haberler/2021/11/2022_butce_final_kucuk.pdf. 10.3.2022.
- Karaağaç, C. (2014). 21. yüzyılda sivil ve ticari İHA uygulamaları. *Millî Güvenlik Ve Askerî Bilimler Akademik Dergisi*. 1 (3), 181-211.
- Karakehya, H. (2009). Gözetim ve suçla mücadele; gözetimin tarihsel gelişimi ile yakın dönemde gerçekleştirilen hukuki düzenleme ve uygulamalar bağlamında bir değerlendirme. *Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi*, 58 (2), 319-358.
- Kavaklı, N. (2018). Drone'ların gazetecilikte kullanımı: drone haberciliğinin olanakları, zorlukları ve sınırları. *Erciyes İletişim Dergisi Akademia*, 5 (3), 160-172.
- Marin, L. (2016). The humanitarian drone and the borders: unveiling the rationales underlying the deployment of drones in border surveillance, B. Custers(ed.), *The future of drone use opportunities and threats from ethical and legal perspectives* kitabı içinde (s. 115-132), Springer.
- Nakıboğlu, G. (2020). Drone taşımacılığı ve son-adım teslimatta kullanımı. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 24(2), 285-298.
- Reid, M. (2014). Grounding drones: big brother's tool box needs regulation not elimination. *Richmond Journal Of Law And Technology*, 20(3), 1-73.
- Scharf, R. L. (2019). Drone invasion: unmanned aerial vehicles and the right to privacy. *Indiana Law Journal*, 94(3), 1065-1107.
- Sütçüoğlu, Ö. ve Alay, M. (2019). Anti-drone savunma sistemleri. STM Teknolojik Düşünce Merkezi. Ankara.
- Şahin, C. ve Göktürk, N. (2020). Ceza Muhakemesi Hukuku -I-, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şen, E. (2019). MOBESE ve güvenlik kameralarının özel hayata müdahalesi ve delil vasfı, Erişim Adresi: <https://www.hukukihaber.net/mobese-ve-guvenlik-kameralarinin-ozel-hayata-mudahalesi-ve-delil-vasfi-makale,7202.html>, 7.3.2022.
- Şin, B. ve Kadioğlu, İ. (2019). İnsansız hava aracı (İHA) ve görüntü işleme teknikleri kullanılarak yabancı ot tespiti yapılması. *Turkish Journal Of Weed Science*, 20 (2). 211-217.

- Vachtsevanos, G. J. ve Valavanis, K. P. (2015). Military and Civilian Unmanned Aircraft, K. P. Valavanis ve G. J. Vachtsevanos (Ed.), *Handbook of unmanned aerial vehicles* içinde (s. 93-103), Springer.
- Yılmaz, M. E. (2022). *Yeni nesil teknolojilerden insansız hava aracı ve özel hayatın gizliliğinin korunması* (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Zwickle, A., Farber, HB. ve Hamn, JA. (2019). Comparing public concern and support for drone regulation to the current legal framework. *Behav Sci Law*, 37, 109-124.